

Högskoleutbildning av officerare m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas proposition 2006/07:64 Högskoleutbildning av officerare m.m. i vilken föreslås att Försvarshögskolan ska inrättas som en högskola som lyder under högskolelagen (1992:1434). Förslaget möjliggör att bl.a. viss officersutbildning efter examenstillstånd kan ges som högskoleutbildning. Ansvaret för genomförandet av den treåriga grundläggande officersutbildningen – officersprogrammet – bör överföras från Försvarsmakten till Försvarshögskolan. Förslaget till lagändring föreslås träda i kraft den 1 januari 2008.

Utskottet tillstyrker propositionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Behov av högskoleutbildning för försvarssektorn	5
Försvarshögskolan som en högskola under högskolelagen	7
Utskottets överväganden	12
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Propositionen	15
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Högskoleutbildning av officerare m.m.

Riksdagen dels godkänner regeringens förslag att

1. inrätta Försvarshögskolan som en högskola som lyder under högskolelagen (1992:1434) fr.o.m. den 1 januari 2008,

dels antar regeringens förslag till

2. lag om ändring i högskolelagen (1992:1434).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:64.

Stockholm den 22 maj 2007

På försvarsutskottets vägnar

Rolf Gunnarsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Rolf Gunnarsson (m), Karin Enström (m), Peter Jonsson (s), Nils Oskar Nilsson (m), Staffan Danielsson (c), Michael Hagberg (s), Allan Widman (fp), Mats Berglind (s), Isabella Jernbeck (m), Åsa Lindestam (s), Else-Marie Lindgren (kd), Rolf K Nilsson (m), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Rosita Runegrund (kd), Peter Rådberg (mp) och Peter Jeppsson (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2001/02:10 Fortsatt förnyelse av totalförsvaret behandlades officersutbildningen. Regeringen gjorde i propositionen bedömningen att den i många hänseenden vad avser nivå och kvalitet var jämförbar med högskoleutbildning och att den kan likställas med andra eftergymnasiala utbildningar. Samtidigt konstaterades att ytterligare överväganden var nödvändiga för att kunna reformera officersutbildningen.

Regeringen beslutade den 14 mars 2002 om kommittédirektiv till en särskild utredare (dir. 2002:41) att redovisa hur det militära försvarets utbildningssystem fortsatt bör utvecklas. Skolreformutredningens betänkande Ett reformerat skolsystem för Försvarsmakten (SOU 2003:43) överlämnades i maj 2003. I betänkandet lämnades en analys av det militära försvarets långsiktiga kompetensbehov och hur dessa behov tillgodoses i form av utbildning. Betänkandet behandlade även ett antal organisatoriska lösningar för att genomföra detta. Förslagen krävde dock ytterligare bearbetning och har därefter varit en del av den fortsatta beredningen i Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 22 december 2004 om kommittédirektiv till en särskild utredare (dir. 2004:181) att utföra en översyn av lednings- och myndighetsorganisationen inom Försvarsmakten och de totalförsvargemensamma myndigheterna. Försvarsförvaltningsutredningen lämnade i november 2005 sitt betänkande En effektiv förvaltning för insatsförsvaret (SOU 2005:96). I betänkandet berörde utredaren bl.a. den s.k. akademiseringsfrågan och bejakade att utbildningen bör bedrivas på vetenskaplig grund och utifrån beprövad erfarenhet. I betänkandet konstaterades att trenden under de senaste åren har varit att alltfler utbildningar inordnats i universitets- och högskoleväsendet och att utredningen höll det för troligt att den militära befälsutbildningen kunde anses vara akademisk, samtidigt som man hänvisade till det då pågående regeringsuppdrag som Högskoleverket 2005 hade fått att granska officersutbildningen.

Under 2005 genomförde Högskoleverket på regeringens uppdrag en granskning av kvaliteten vid den grundläggande officersutbildningen vid Försvarsmaktens skolor och den högre officersutbildningen vid Försvarshögskolan.

Under våren 2006 genomförde Högskoleverket på regeringens uppdrag en kompletterande granskning (dnr Fö2006/1537/MIL) av de åtgärder som vidtagits i syfte att öka högskolemässigheten i det reformerade förslaget till ny grundläggande officersutbildning

Under sommaren och hösten 2006 bedrevs på uppdrag av Försvarsdepartementet ett arbete med uppgift att ta fram förslag på hur officersutbildningen kan bli en högskoleutbildning. Rapporten Högskoleutbildning av

officerare m.m. (hädanefter i denna proposition benämnd Officersutbildningsrapporten) lämnades till Försvarsdepartementet den 13 november 2006 (dnr Fö2006/2664/MIL) och behandlade på vilket sätt officersutbildningen skiljer sig från övrig högskoleutbildning samt vilken särreglering som behövs för att genomföra en sådan förändring. I rapporten föreslås att den organisatoriska lösningen för att genomföra en sådan förändring är att Försvarshögskolan inrättas som en högskola under Försvarsdepartementet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Behov av högskoleutbildning för försvarssektorn

Utgångspunkter

Riksdag och regering har under det senaste decenniet successivt preciserat nya mål för försvars-, utrikes- och säkerhetspolitiken, allteftersom säkerhetsläget förändrats. Detta innebär bl.a. att kravet på förändrade och ökade kunskaper inom officersskåren har ökat, varför en anpassning av officersutbildningen till de krav på kvalitet som gäller inom högskolan eftersträvas.

En övergripande slutsats är att det finns behov av ny, kompletterande kunskap samt nya förmågor och färdigheter. Det är mot denna bakgrund som övervägandena om att göra den treåriga grundläggande officersutbildningen, officersprogrammet, till högskoleutbildning bör ses. I och med ett sådant steg kan förstärkta inslag av vetenskap och beprövad erfarenhet, starkare samband mellan forskning och utbildning samt utveckling av officersstudenters förmåga att agera självständigt och tillägna sig ett kritiskt förhållningssätt uppnås.

En högskoleutbildning för försvarssektorn är att betrakta som ett verktyg att möta de nya utmaningarna som har identifierats inom försvars-, utrikes- och säkerhetspolitiken.

Regelsystemet för svenska högskolor har reformerats 2006 för att bl.a. anpassa det till den s.k. Bolognaprocessen, ett samarbete mellan 45 europeiska länder om högre utbildning (prop. 2004/05:162, bet. 2005/06:UbU3, rskr. 2005/06:160, bet. 2005/06:UbU15, rskr. 2005/06:214). De nya reglerna har trätt i kraft den 1 januari 2007 men ska i huvudsak tillämpas för utbildning som bedrivs efter utgången av juni 2007. Högskoleutbildning ska enligt den nya bestämmelsen i 1 kap. 7 § högskolelagen ges på *tre nivåer*, grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå, där varje nivå förutsätter och bygger på utbildning från tidigare nivå. Utbildning på grundnivå bygger väsentligen på kunskaper från utbildning från gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. I högskolelagen anges vad som karakteriserar utbildning på respektive nivå.

Vid högskolor som omfattas av högskolelagen får enligt 1 kap. 10 a § högskolelagen bara avläggas sådana examina som regeringen föreskriver. Regeringen föreskriver också på vilken nivå en viss examen ska avläggas.

För varje examen finns i förordningsbestämmelser bl.a. en examensbeskrivning som anger examens omfattning och de krav och mål som ska uppfyllas för att examen ska få avläggas. Högskoleverkets prövningar av om en utbildning vid en högskola ska få leda fram till en viss examen görs mot de grundläggande målen i högskolelagen och krav i förordningsbestämmelser, bl.a. relevant examensbeskrivning. För varje kurs på grundnivå och avancerad nivå ska en högskola ange mål. Högskolorna beslutar själva hur utbildningen ska läggas upp och organiseras för att nå upp till de mål och krav som ställs i regelverket.

Hittillsvarande utveckling

En förändrad och mer diffus hotbild ställer allt högre krav på officerare att göra självständiga analyser och värderingar med hjälp av generellt användbara metoder för problemlösning. Den ökade internationella ambitionen kräver inte bara aktuell kunskap i strategiska och tekniska frågor utan också kulturell och språklig kompetens för samverkan med utländska kollegor och civilbefolkningen i ett insatsområde. Försvarsmaktens transformation under det senaste decenniet har även visat på behovet av en mer generell och flexibel utbildning. Under den senaste tioårsperioden har därför officersutbildningen alltmer anpassats till högskolan, bl.a. genom reformer vad avser kvaliteten på utbildningen och de organisatoriska förutsättningarna.

Försvarshögskolan har under de senaste åren strävat efter att så långt som möjligt anpassa verksamhet och organisation efter de bestämmelser som säger att Försvarshögskolan har formellt ansvar för utveckling och kvalitetssäkring av utbildningen, men att det är Försvarsmakten som ansvarar för genomförandet av den. Således kan det konstateras att utvecklingen mot en officersutbildning på högskolenivå har genomförts så långt det är möjligt med de formella och organisatoriska förutsättningar som finns i dagsläget. Således har exempelvis styrelsens ansvar och arbetsformer utvecklats, institutionsstrukturen förändrats, kvalitetsarbetet utvecklats och studentinflytandet ökat.

Liknande utveckling har även skett vid *Försvarsmaktens militärhögskolor* och fack- och funktionsskolor. I syfte att främja kvalitetsarbetet har programansvaret för den treåriga grundläggande officersutbildningen den 1 januari 2006 överförts från Försvarsmakten till Försvarshögskolan. Detta innebär organisatoriska förutsättningar som finns i dagsläget. Den nu föreslagna förändringen möjliggör att steget tas fullt ut för att den grundläggande officersutbildningen kan ges som högskoleutbildning, under förutsättning att relevanta examenstillstånd tilldelas.

Försvarsmaktens skolor

Den treåriga grundläggande officersutbildningen bedrivs i dag i Försvarsmaktens regi vid militärhögskolorna i Halmstad och Karlberg, vid de tre stridsskolorna (mark, sjö och luft) samt vid Försvarsmaktens fack- och funktionsskolor. Det programansvar Försvarshögskolan har sedan 2006 innebär att Försvarshögskolan har ansvar för planering och utveckling av innehållet i utbildningen och målsättningarna i stort samt även för att samordna arbetet mellan de ansvariga vid de olika institutionerna respektive vid Försvarsmaktens skolor. Det nya officersprogrammet som kommer att införas fr.o.m. hösten 2007 kommer att bestå av fyra terminer med generell utbildning samt två terminer med fack- och funktionsinriktad utbildning med tillämpad fördjupning i de ämnen som studeras under de generella delarna.

Försvarshögskolan

Försvarshögskolan inrättades som en egen myndighet 1997. Vid Försvarshögskolan bedrivs för närvarande *högre militär utbildning* vid den *ettåriga stabsutbildningen* och det *tvååriga chefsprogrammet* samt som kortare kurser.

Vid Försvarshögskolan ges dessutom utbildning i samverkan med Uppsala universitet, Stockholms universitet, Linköpings universitet, Kungl. Tekniska högskolan och Örebro universitet. Utbildningen avser ämnena statsvetenskap med inriktning på krishantering och internationell samverkan, historia med inriktning på militärhistoria, militärteknik, ledarskap samt kris- och konfliktkommunikation.

Forskningen vid Försvarshögskolan bedrivs inom bl.a. områdena krigsvetenskap, krishantering, säkerhetspolitik, folkrätt, terrorism, strategi, ledarskap, ledningsvetenskap och militärteknik.

Försvarshögskolan som en högskola under högskolelagen

Inrättande

Mot bakgrund av Försvarsmaktens förändrade kompetensbehov m.m. är det regeringens mening att viss utbildning vid Försvarshögskolan bör kunna genomföras som högskoleutbildning. Detta förutsätter att Försvarshögskolan får tillstånd att utfärda sådana examina som utbildningarna bedöms kunna leda fram till och som regeringen föreskriver ska få avläggas. Regeringen bedömer att det bör vara möjligt att Försvarshögskolan får tillstånd att utfärda vissa examina på grundnivå och avancerad nivå. Ett sådant tillstånd att utfärda generella examina kan komma att avse en viss inriktning. Officersprogrammet bör kunna leda till en nyinrättad yrkesexamen: *officersexamen*.

I dag ges vid Försvarshögskolan den högre officersutbildningen samt fristående kurser bl.a. i ämnena krigsvetenskap, ledarskap och militärteknik. Regeringen bedömer det som en möjlighet att Försvarshögskolan kan komma att ges tillstånd att utfärda vissa generella examina på *grundnivå* och *avancerad nivå* inom eller vid sidan av den högre officersutbildningen med bl.a. dessa ämnen som huvudsakliga områden. Frågan om möjlighet för Försvarshögskolan att i framtiden få bedriva utbildning på *forskarnivå* är liksom för andra högskolor utan vetenskapsområde beroende av den fortsatta utvecklingen av högskolans utbildning och forskning.

Med officersutbildning som en högskoleutbildning skapas bättre förutsättningar för morgondagens officerare att inhämta kunskaper om och förmåga att använda metodologiska verktyg som de sedan ska kunna omsätta till praktiskt handlande i sin yrkesutövning. Dagens och framtidens insatsmiljöer kräver att de som leder den militära verksamheten har en stor förmåga till självständig analys och självständigt agerande. Att leda militära förband i dessa insatsmiljöer innebär beslutsfattande längs hela konfliktskalan från humanitär hjälp till väpnad strid. Kraven på en officers kunskaper och förmåga att lösa uppgifter i stridande förband förutsätter en individuell förmåga att självständigt och kritiskt göra bedömningar, urskilja problem och föreslå lösningar. Detta förutsätter en mycket god förmåga hos den enskilde officeren som behöver utvecklas utifrån en god teoretisk bas. Denna bas måste utgöras av såväl en vetenskapligt grundad kunskap som beprövad erfarenhet integrerad med praktisk förmåga att agera i olika situationer.

Försvarshögskolan har under en längre tid bedrivit ett utvecklingsarbete i syfte att till arbetssätt, kvalitet på utbildning och forskning, studentinflytande m.m. bedriva en verksamhet som är att jämföras med de krav som ställs på högskolor. Regeringen anser att detta utvecklingsarbete nu kommit så långt att det är motiverat att inrätta Försvarshögskolan som högskola under högskolelagen.

Att inrätta Försvarshögskolan som en högskola under Utbildningsdepartementet underlättar styrningen och bedömningen av framtida dimensionering och därmed resurstilldelning för den delen av högskoleutbildningen som inte är officersutbildning.

Regeringen anser därför att Försvarshögskolan ska inrättas som en högskola som lyder under högskolelagen och att den grundläggande officersutbildningen fortsättningsvis i den mån examenstillstånd tilldelas bör kunna bedrivas som högskoleutbildning.

Försvarshögskolan ansvarar också för den *högre officersutbildningen* som består av den etåriga stabsutbildningen respektive det tvååriga chefsprogrammet och vissa kortare kurser. Försvarsmakten ger på årsbasis Försvarshögskolan i uppdrag att genomföra dessa utbildningar. Den högre

officersutbildningen är en personalutbildning, och det är Försvarsmakten som bedömer vilka individer som ska delta i utbildningen utifrån myndighetens vid varje tidpunkt identifierade kompetensbehov.

Det är enligt regeringen för närvarande inte aktuellt att förändra denna ordning. Såsom framhållits tidigare i detta avsnitt bör det finnas möjlighet för Försvarshögskolan att få tillstånd att utfärda vissa generella examina på grundnivå och avancerad nivå, om utbildningen uppfyller kraven för en högskoleutbildning. Det ger möjlighet för den som genomgår den högre officersutbildningen att tillgodoräkna sig genomgången utbildning som högskoleutbildning.

Mot bakgrund av att den högre officersutbildningen ska bedrivas på uppdrag av Försvarsmakten, kommer de bedömningar som redovisas i det följande i fråga om tillträde, genomförande och avskiljande inte att beröra den högre officersutbildningen. Sådan utbildning bör ses som en form av uppdragsutbildning i överensstämmelse med vad som följer av förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor.

Författningsändringar

Regeringen föreslår att det i högskolelagen föreskrivs att regeringen meddelar föreskrifter dels om vilka examina som får avläggas vid Försvarshögskolan, dels om sammansättningen av styrelse, fakultetsnämnd och särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Försvarshögskolan. Det är vidare regeringen som har att ta ställning till om beslutade tillstånd för Försvarshögskolan att utfärda examina ska dras in för det fall högskolan inte längre uppfyller de krav som ställs för att få utfärda sådana.

Regeringen får i sin bedömning av om examenstillstånd ska dras in ta hänsyn till att det i ett rikstäckande perspektiv finns ett allmänt intresse av att examina får utfärdas vid Försvarshögskolan. Regeringens bedömning är att den särreglering som behövs i fråga om bl.a. särskild lärarkompetens och organisatoriska lösningar bör regleras i förordning.

Försvarshögskolan bedriver i dag utbildning och forskning som är nära kopplade till försvars- och säkerhetspolitiska överväganden och saknar motsvarighet i verksamheten hos något universitet eller någon högskola. Även efter det att Försvarshögskolan inrättats som högskola kommer den särskilda kompetens och inriktning som är nödvändig för rikets säkerhet att behöva upprätthållas och säkerställas. Det är därför lämpligt att det är regeringen som tar ställning till vilka examina som får avläggas vid Försvarshögskolan.

Det är endast Försvarshögskolan som enligt förslaget kommer att kunna utexaminera officerare. I likhet med vad som gäller för Sveriges lantbruksuniversitet, som också är den enda högskola som i dagsläget har tillstånd att utfärda vissa examina i Sverige, exempelvis veterinärexamen, får det därför anses befogat att det är regeringen som har att ta ställning till om

tillstånd att utfärda en examen bör dras in i en situation där brister i Försvarshögskolans verksamhet konstaterats. Vid sådan bedömning måste även hänsyn kunna tas till det faktum att landets behov av utexaminerade officerare inte kan tillgodoses av något universitet eller någon högskola.

Regler för tillträde till grundläggande officersutbildning

Av 1 kap. 8 § högskolelagen (1992:1434) framgår att utbildning på grundnivå väsentligen ska bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. För tillträde till grundläggande officersutbildning *krävs i dag* grundläggande behörighet för högskolestudier och genomgången militär grundutbildning eller motsvarande militär utbildning. Vidare krävs svenskt medborgarskap.

De kunskaper som kan sägas utgöra minimikrav för tillträde till den grundläggande officersutbildningen är de folkrättsliga grundkrav som anges för militär personal, dvs. kunskaper om folkrätt, sjukvård och skyddstjänst. Förutom detta krävs också grundläggande kunskaper i vapentjänst, personlig stridsduglighet, relevant materielltjänst m.m. för att studenter ska kunna tillgodogöra sig den grundläggande officersutbildningen. Möjligheterna att förvärva dessa kunskaper på annat sätt än genom militär grundutbildning saknas i dagsläget, eftersom det inte finns någon organiserad utbildning utöver den militära grundutbildningen där dessa kan förvärfvas.

För officersutbildningen är det, liksom för den militära grundutbildningen, nödvändigt att ta del av uppgifter och förhållanden som rör försvaret. För examen enligt officersförordningen (1994:882) förutsätts också ingående kunskaper om vapen- och ledningssystem och deras verkansförmåga, liksom taktiska och strategiska frågor i försvarsplaneringen. Vidare krävs tillträde till olika anläggningar av betydelse för totalförsvaret. Inte bara tillgången till de enskilda, hemligaste delarna av försvarets verksamhet kan utgöra en fara för rikets säkerhet, utan även tillgången till den helhetsbild som byggs upp av summan av mindre delkunskaper kan definitionsmässigt utgöra en fara i sammanhanget. Den som ska ta del av uppgifter eller besöka anläggningar kan komma att prövas i särskild ordning, en prövning som görs av Säkerhetspolisen i enlighet med bestämmelserna i säkerhetskyddslagen. Även krav som rör detta bör kunna ingå i den grundläggande behörigheten för tillträde till grundläggande officersutbildning.

Som en del i urvalsprocessen avseende vilka som ska antas till grundläggande officersutbildning används i dag olika tester för att bedöma personliga och fysiska förutsättningar. Detta är motiverat med hänsyn till den speciella uppgift och roll som en officer kan ställas inför. Det kan också konstateras att försvarets särskilda krav har sitt ursprung i bestämmelser i regeringsformen och lagar som rör totalförsvarsplikt och rikets säkerhet. Det finns skäl för att urvalet även fortsättningsvis ska kunna göras på likartat sätt.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts finns skäl för att regeringen bör ha möjlighet att utöver högskoleförordningen meddela bestämmelser för tillträde till grundläggande officersutbildning.

Ansvar för officersprogrammet

Ansvar för genomförandet av den treåriga grundläggande officersutbildningen, officersprogrammet, bör fr.o.m. den 1 januari 2008 överföras från Försvarsmakten till Försvarshögskolan. Även om den grundläggande officersutbildningen kan bli en högskoleutbildning bör de delar av utbildningen som är fack- och funktionsinriktade även fortsättningsvis kunna genomföras i Försvarsmaktens regi, på liknande sätt som görs inom ramen för t.ex. läkarutbildningen, där delar av utbildningen är verksamhetsförlagda. Överföringen av ansvaret för genomförandet av den grundläggande officersutbildningen till Försvarshögskolan innebär även att kopplingen mellan forskning och utbildning blir starkare och därmed att kvaliteten ökar. Enligt regeringen bör därför den treåriga grundläggande officersutbildningen, officersprogrammet, överföras från Försvarsmakten till Försvarshögskolan.

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar regeringens förslag om en reformerad officersutbildning. Kravet på förändrade och ökade kunskaper inom officerskåren har successivt ökat. Därför är det angeläget med en anpassning av officersutbildningen till de krav på kvalitet som gäller inom högskoleväsendet i allmänhet.

Regeringen anser därför att den treåriga grundläggande officersutbildningen nu bör bli en högskoleutbildning i högskolelagens mening.

Ansvar för att genomföra det treåriga grundläggande *officersprogrammet* bör därför fr.o.m. den 1 januari 2008 överföras *från* Försvarsmakten *till* Försvarshögskolan (FHS).

I och med att ett sådant steg nu tas, kan förstärkta inslag av vetenskap och beprövad erfarenhet, ett starkare samband mellan forskning och utbildning samt en utveckling av officersstudenters förmåga att agera självständigt och tillägna sig ett kritiskt förhållningssätt uppnås. Officersutbildningen i Sverige blir därmed mer lik andra länders officersutbildningar, som ofta är att jämföra med en universitets- eller högskoleutbildning. Svenska officerare bör enligt utskottets mening ha lika god grundutbildning som andra länders.

Genom den nu föreslagna förbättringen av officersutbildningen säkerställs att de yrkesofficerare som utbildas för att tjänstgöra i Sveriges försvar – och ytterst för väpnad strid – ges en utbildning som det förändrade säkerhetspolitiska läget, den tekniska utvecklingen och det utökade internationella samarbetet m.m. kräver.

Utskottet delar regeringens uppfattning att officersyrket inte längre självklart är att betrakta som ett livstidsyrke och att det numera också generellt sett råder en större rörlighet på arbetsmarknaden. En högskoleutbildning blir därmed även en styrka för de officerare – som efter tjänstgöring i Försvarsmakten – vill söka sig till andra yrken.

För att Försvarsmaktens förändrade kompetensbehov ska kunna tillgodoses är det regeringens mening att viss utbildning vid Försvarshögskolan bör kunna genomföras som högskoleutbildning. Detta förutsätter att Försvarshögskolan får tillstånd att utfärda sådana examina som utbildningarna bedöms kunna leda fram till och som regeringen bör bestämma ska få avläggas.

Regeringen bedömer att det bör vara möjligt att Försvarshögskolan får tillstånd att utfärda vissa examina på *grundnivå* och *avancerad nivå*. Ett sådant tillstånd att utfärda generella examina kan komma att avse en viss inriktning. Officersprogrammet bör enligt regeringens bedömning kunna leda till en nyinrättad *yrkesexamen* – officersexamen.

När det gäller förslaget till författningsändringar föreslår regeringen att det i högskolelagen föreskrivs att det ska vara regeringen – inte Högskoleverket som meddelar föreskrifter

- dels om vilka examina som får avläggas vid Försvarshögskolan,
- dels om sammansättningen av styrelse, fakultetsnämnd och särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Försvarshögskolan.

Utskottet förutsätter att regeringen ger tillstånd för viss examen i samband med att den nu föreslagna reformen träder i kraft. Det ligger enligt utskottets mening i sakens natur att regeringen knappast skulle föreslå riksdagen att FHS skulle bli en högskola enligt högskolelagen, om den inte heller var beredd att ge FHS något examenstillstånd över huvud taget i samband med reformens ikraftträdande.

Det är regeringen som bör ta ställning till om beslutade tillstånd för Försvarshögskolan att utfärda examina ska dras in om Försvarshögskolan inte längre uppfyller de krav som ställs för att få utfärda sådana.

Lagförslaget innebär vidare att regeringen i sin bedömning av om examenstillstånd ska dras in, i så fall får ta hänsyn till att det i ett rikstäckande perspektiv finns ett allmänt intresse av att examina får utfärdas vid Försvarshögskolan. Utskottet anser det i hög grad rimligt att sådan hänsyn kan få tas, eftersom Försvarshögskolan är det enda lärosäte som kommer att grundutbilda landets yrkesofficerare.

Försvarshögskolan ansvarar för och genomför i dag också *den högre officersutbildningen* som består av den *ettåriga stabsutbildningen* respektive det *tvååriga chefsprogrammet* och vissa kortare kurser. Försvarsmakten ger på årsbasis Försvarshögskolan i uppdrag att genomföra den utbildningen. Den högre officersutbildningen är en personalutbildning – vidareutbildning – och det är Försvarsmakten som bedömer vilka individer som ska komma i fråga för den utbildningen.

Det är inte aktuellt att förändra denna ordning. Det finnas möjlighet för Försvarshögskolan att få tillstånd att utfärda vissa generella examina på grundnivå och avancerad nivå, om utbildningen uppfyller kraven för en högskoleutbildning. Det ger möjlighet även för den officer som genomgår den högre officersutbildningen att tillgodoräkna sig genomgången utbildning som högskoleutbildning. Sådan utbildning bör ses som en form av uppdragsutbildning i överensstämmelse med vad som följer av förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor.

Regeringens förslag medför att Försvarshögskolan förs över till Utbildningsdepartementets ansvarsområde och att vissa anslagsmedel som högskolan disponerar fortsättningsvis kommer att budgeteras inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Utskottet räknar med att denna ordning kommer att främja samverkan mellan Försvarshögskolan och övriga

lärosäten så att de kan utnyttja varandras resurser och på så sätt främja en god resurshushållning och en bättre kvalitet i sin utbildning och forskning. Några dubbla kompetenser behöver inte finnas.

För tillträde till grundläggande officersutbildning krävs i dag *grundläggande behörighet för högskolestudier* och genomgången *militär grundutbildning* eller motsvarande militär utbildning. Vidare krävs *svenskt medborgarskap*.

Militär grundutbildning bygger på plikt för svenska män och frivillighet för svenska kvinnor och regleras genom lagen (1994:1809) om totalförsvarspikt och lagen (1994:1810) om möjlighet för kvinnor att fullgöra värnplikt eller civilplikt med längre grundutbildning och gäller varje svensk medborgare. Utländska medborgare har alltså inte möjlighet att genomgå militär grundutbildning.

Med hänsyn till officersyrkets speciella karaktär och innehåll och den insyn som officerare får i försvarsplanering m.m. är det rimligt att de som söker till utbildningen kan *säkerhetsprövas* enligt bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen.

Som en del i urvalsprocessen avseende vilka som ska antas till grundläggande officersutbildning används i dag olika *tester* för att bedöma personliga och fysiska förutsättningar. Detta är motiverat med hänsyn till den speciella uppgift och roll som en officer kan ställas inför.

Utskottet anser därför att det finns skäl att regeringen bör ha möjlighet att meddela vissa speciella bestämmelser för tillträde till grundläggande officersutbildning, som inte gäller för tillträde till högskolan i övrigt.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts förordar utskottet att riksdagen bifaller proposition 2006/07:64 Högskoleutbildning av officerare m.m.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2006/07:64 Högskoleutbildning av officerare m.m.:

Riksdagen

dels godkänner regeringens förslag att

1. inrätta Försvarshögskolan som en högskola som lyder under högskolelagen (1992:1434) från och med den 1 januari 2008 (avsnitt 5.1),

dels antar regeringens förslag till

2. lag om ändring i högskolelagen (1992:1434).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i högskolelagen
(1992:1434)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 11 och 11a §§ samt 2 kap. 7 § högskolelagen (1992:1434) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.**11 §¹

Regeringen beslutar vid vilka högskolor som examina på grundnivå respektive avancerad nivå får avläggas. Regeringen får meddela föreskrifter om att någon annan myndighet får besluta i dessa frågor. Regeringen meddelar föreskrifter om vilka examina som får avläggas vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Regeringen beslutar vid vilka högskolor som examina på grundnivå respektive avancerad nivå får avläggas. Regeringen får meddela föreskrifter om att någon annan myndighet får besluta i dessa frågor. Regeringen meddelar föreskrifter om vilka examina som får avläggas vid Sveriges lantbruksuniversitet *och vid Försvarshögskolan.*

Ett tillstånd att utfärda examina får lämnas bara om utbildningen uppfyller de krav som ställs på utbildning på grundnivå och avancerad nivå enligt detta kapitel och de särskilda krav som finns i förordningsbestämmelser. Dessutom skall det i ett rikstäckande perspektiv finnas ett allmänt intresse av att examina får utfärdas.

11 a §²

Om det inte längre finns förutsättningar enligt 11 § andra stycket första meningen att utfärda en generell examen i ett visst huvudämne eller med en viss inriktning eller en yrkesexamen, skall Högskoleverket anmoda högskolan att inom viss tid avhjälpa bristerna.

Finns bristerna helt eller till väsentlig del kvar efter den tid som sägs i första stycket, får regeringen besluta att högskolan inte längre får utfärda en sådan examen som bristerna avser. Regeringen får meddela föreskrifter om att någon annan myndighet får besluta om detta. Om det meddelas ett beslut om att en högskola inte längre får utfärda en examen, får dock högskolan också därefter utfärda examen för de studenter som har påbörjat sin utbildning vid den högskolan före beslutet. Detta gäller dock bara om utbildningen omfattar ett program eller en kurs som kan leda fram till en sådan examen som beslutet avser.

Frågor som avses i andra stycket skall avgöras av regeringen, om de avser Sveriges lantbruksuniversitet. Därvid får regeringen ta hänsyn också till om det i ett rikstäckande perspektiv finns ett allmänt intresse av att examina får

Frågor som avses i andra stycket skall avgöras av regeringen, om de avser Sveriges lantbruksuniversitet *eller Försvarshögskolan.* Därvid får regeringen ta hänsyn också till om det i ett rikstäckande perspektiv finns ett allmänt intresse av att

¹ Senaste lydelse 2006:173.

² Senaste lydelse 2006:173.

utfärdas vid Lantbruksuniversitetet.

examina får utfärdas vid Lantbruksuniversitetet *respektive Försvarshögskolan.*

2 kap.

7 §³

Regeringen meddelar särskilda föreskrifter om sammansättningen av styrelse, fakultetsnämnd och eventuella särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Regeringen meddelar särskilda föreskrifter om sammansättningen av styrelse, fakultetsnämnd och eventuella särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid Sveriges lantbruksuniversitet *och vid Försvarshögskolan.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

³ Senaste lydelse 2006:173.